

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 4-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Бухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 4-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Tadjixodjayev Zokirxo‘ja Abdusattorvich - Texnika fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich - pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro
davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasi mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Xamidov Akmal Amrulloevich – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD) (Buxoro viloyati Pedagogik mahorat markazi direktori)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo'yicha direktor
o'rinbosari)

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi professori).

Kosimov Ubaydulla Axrorovich - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), dotsent (Buxoro viloyati Pedagogik mahorat markazi Pedagogika va
psixologiya, ta‘lim texnologiyalari kafedrasi mudiri)

Ismatova Dilafuz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasi dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasida dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasida o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Tadjixodjayev Zokirkhoja Abdusattorovich — Doctor of Technical Sciences, Professor.

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Khamidov Akmal Amrulloevich — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Director of the Bukhara Regional Center for Pedagogical Excellence.

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Kosimov Ubaydulla Axrorovich — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology, Educational Technologies at the Bukhara Regional Center for Pedagogical Excellence.

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Таджиходжаев Зокирходжа Абдусатторович — доктор технических наук, профессор.

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Хамидов Акмал Амруллоевич — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, директор Центра педагогического мастерства Бухарской области.

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Косимов Убайдулла Ахрорович — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент, заведующий кафедрой педагогики и психологии, образовательных технологий Центра педагогического мастерства Бухарской области.

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

MUNDARIJA:

T/R	Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Bet
1	<i>G'AYBULLAYEV ALISHER ASADOVICH</i>	MAKTAB UQUVCHILARIDA BULLING XULQ ATVOR SHAKLLANISHINING IJTIMOY PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI	12
2	<i>YOQUBJONOVA SEVARA BAHODIR QIZI</i>	PRESERVING THE AUTHOR'S INDIVIDUAL STYLE IN UZBEK TRANSLATION (BASED ON LEE KUAN YEW'S FROM THIRD WORLD TO FIRST)	18
3	<i>IBODULLOYEV NURALI SHERALIYEVICH</i>	PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM JARAYONIDA SAMARDORLIGI VA METODOLOGIK ASOSLARI	29
4	<i>AXMEDOVA ZARRINA JAMILOVNA, NARZULLOYEVA JASMINA JO'RABEK QIZI</i>	IJTIMOY TARMOQLARNING O'SPirinLAR PSIXIKASIGA TA'SIRI VA UNING PSIXOLOGIK JIHATLARI	32
5	<i>QAZOQOV MUXRIDIN HOSHM O'G'LI</i>	ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У СОТРУДНИКОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ	37
6	<i>SAIDOVA RAYHONA AMON QIZI</i>	BO'LAJAK PEDAGOGLARDA KASBIY FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK JIHATLARI	40
7	<i>NISHONOVA ZUXRA VOXIDJON QIZI</i>	THE DEVELOPMENT OF THE PHONICS APPROACH AND ITS ROLE IN MODERN EDUCATIONAL PARADIGMS	43
8	<i>SADULLAYEVA SEVARA G'AYRADJONOVNA</i>	TALABALARDA UYQUSIZLIK VA UNING SALOMATLIKKA TA'SIRI	47
9	<i>SAFAROVA ZULFIZAR BOBONAZAR QIZI</i>	BAHOLASH AMALIYOTIDA UCHRAYDIGAN MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	51
10	<i>MAMATOV ALIMARDON SOTVOLDI O'G'LI, SHOMUROTOV ZOVID ZOKIROVICH</i>	PROFESSIONAL DEFORMATION AND ITS CAUSES	55
11	<i>UBAYDULLA AXROROVICH KOSIMOV</i>	KICHIK MAKTAB YOSHIDA AXBOROT QABUL QILISH MODALLIGINING AHAMIYATI	60

T/R	Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Bet
12	<i>XAMIDOV AKMAL AMRULLOYEVICh</i>	KASB TANLASHDA IJTIMOY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARNING O‘RNI	65
13	<i>JAXONOV JAVLONBEK JAMIL O‘G‘LI</i>	O‘SMIRLARDA JINOYAT MOTIVLARI SHAKLLANISHINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	69
14	<i>OSTONOVA LOBAR RASHID QIZI</i>	THE ROLE OF PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL APPROACHES IN THE EFFECTIVE ORGANIZATION OF STUDENTS’ LEISURE TIME	72
15	<i>SAFAROVA ZULFIZAR BOBONAZAR QIZI</i>	MUSTAQIL FAOLIYATNI BAHOLASH TEXNOLOGIYALARI: MUAMMO VA YECHIMLAR	77
16	<i>HAMROYEV JAMSHID O‘G‘LI TEMURBEK</i>	MIGRATSIYA BILAN BOG‘LIQ IJTIMOY SHAROITLARDA O‘SMIRLARNING PSIXOLOGIK MOSLASHUV STRATEGIYALARI.	80
17	<i>OBIDOVA ZILOLA FOZILOVNA</i>	YOSHLAR ORASIDA YUKSAK HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK ASOSLARI	84
18	<i>QOSIMOVA SARVINOZ BAXTIYOROVNA</i>	YOSHLAR ONGIDA MANIPULYATSION TA‘SIRLARGA QARSHI IMMUNITETNI HOSIL QILISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI.	87
19	<i>SHODIYEVA UMEDA SHUHRAT QIZI</i>	BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV QOBILIYATNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	93
20	<i>UMARALIYEVA MUNOJATXON MASHRABOVNA, IBRAGIMOVA MUHLISA ISMOILJON QIZI</i>	THE DIFFICULTY OF TRANSLATING HUMOR AND JOKES FROM ENGLISH INTO UZBEK	98
21	<i>DEHQONBOYEV SHOHJAHON OYBEK O‘G‘LI</i>	CRITERIA FOR EVALUATING SOCIAL BEHAVIOR OF AN INDIVIDUAL DURING FORENSIC PSYCHOLOGICAL EXAMINATION AND THEIR PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS	102
22	<i>ABDULLAYEVA BARNO SAYFUTDINOVNA</i>	UYUSHMAGAN YOSHLARNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK MOSLASHUVI VA HAYOTIY STRATEGIYALARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIKNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI	108
23	<i>AXATOV YO‘LDOSHJON HAMZAYEVICH</i>	TALABALARDA O‘QUV FAOLIYATINI METAKOGNITIV BOSHQARISH ORQALI QAT‘IYATLILIK VA MAS‘ULIYATLILIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	113

T/R	Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Bet
24	<i>ASHRAPOV NODIRBEK NAMOZ O'G'LI</i>	O'SPIRINLARDA METAKOGNITIV QOBILİYATLAR RIVOJIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR	121
25	<i>NAZAROV AKMAL MARDONOVICH</i>	YOSHLAR PSIXOLOGIYASI VA MA'NAVİY TARBIYA: INNOVATSION JAMIYATNI SHAKLLANTIRISHDA MA'NAVİY SALOHİYATNI YUKSALTIRISH STRATEGIYALARI	128
26	<i>RUSTAMOV SHAVKAT SHUHRAT O'G'LI</i>	TRANSFORMATSION TA'LIM SHAROITIDA TALABALARNING ILMIY-IJODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHGA OID PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR	135
27	<i>ALJANOVA GULJAHAN AMANGELDIYEVNA</i>	MAKTAB O'QUVCHILARIDA GEOGRAFIK TUSHUNCHALARNI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATIV YONDASHUVNING PSIXOLOGIK ASOSLARI	142
28	<i>NURULLOYEV FIRUZ NO'MONJONOVICH</i>	BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARINING KASBIY TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI VA YO'LLARI	147
29	<i>ZARIPOVA MAFTUNA BAHROM QIZI</i>	CHET EL BOLALAR ADABIYOTI NAMUNALARI ASOSIDA O'QUVCHILARDA UMUMINSONIY IJTIMOİY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	152
30	<i>TURSUNOVA DILBAR DILBAR ZAFAROVNA</i>	TA'LIM JARAYONIDA GRAFIK ORGANAYZERLARDAN FOYDALANISH ORQALI O'QUVCHILARNING MUSTAQIL FIKRLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI	156
31	<i>BEGMATOVA MUNIRA MUNIRA TOLIBJON QIZI</i>	SHAXSNING UMUMIY SALOMATLIGINI RIVOJLANTIRISH IJTIMOIY-PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA TALQIN ETILISHI	159
32	<i>NUSRATOVA MEXRINISO BAXSHILLOYEVNA</i>	PEDAGOG VA TALABA O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNING SHAXSDA ALTRUIZM MOTIVLARINING SHAKLLANISHIGA TA'SIRI	167
33	<i>MAKSADOVA MEHRINISO SAYXONOVNA</i>	PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF FORMING PROFESSIONAL QUALITIES AND ATTRIBUTES OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS	171

Rustamov Shavkat Shuxratovich

Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasi mudiri, psixologiya fanlari doktori (DSc) dotsent

TRANSFORMATSION TA'LIM SHAROITIDA TALABALARNING ILMIY-IJODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHGA OID PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR

Annotatsiya. Mazkur maqolada transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik yondashuvlari tahlil etiladi. Zamonaviy ta'lim tizimida yuz berayotgan raqamli va metodologik o'zgarishlar talabalar faoliyatining mazmuni va shakliga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Tadqiqotda talabalarning ijodiy fikrlashi, mustaqil izlanish ko'nikmalari va innovatsion faoliyatini rivojlantirishda psixologik omillarning o'rni ochib beriladi. Xususan, motivatsiya, refleksiya, kognitiv moslashuvchanlik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari asosiy determinantlar sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, muammoli vaziyatlar va loyihaviy faoliyatdan foydalanish orqali ilmiy-ijodiy salohiyatni oshirish yo'llari asoslab beriladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlangan ta'lim muhiti talabalarning ilmiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqaradi.

Kalit so'zlar: transformatsion ta'lim, ilmiy-ijodiy salohiyat, psixologik yondashuvlar, motivatsiya, refleksiya, kreativlik, talaba

Рустамов Шавкат Шухратович

Заведующий кафедрой психологии Бухарского государственного университета Доктор психологических наук (DSc), доцент

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ НАУЧНО-ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье рассматриваются психологические подходы к развитию научно-творческого потенциала студентов в условиях трансформационного образования. Современные изменения в образовательной системе, связанные с цифровизацией и инновациями, оказывают значительное влияние на содержание и формы учебной деятельности. В исследовании раскрывается роль психологических факторов в развитии креативного мышления, самостоятельности и исследовательской активности студентов. Особое внимание уделяется таким компонентам, как мотивация, рефлексия, когнитивная гибкость и социальная поддержка. Также обосновывается эффективность использования интерактивных методов обучения, проблемных ситуаций и проектной деятельности для стимулирования научно-творческого развития. Результаты показывают, что создание психологически благоприятной образовательной среды способствует повышению интереса студентов к научной деятельности и раскрытию их творческого потенциала.

Ключевые слова: трансформационное образование, научно-творческий потенциал, психологические подходы, мотивация, рефлексия, креативность, студенты

Rustamov Shavkat Shukhratovich

Head of the Department of Psychology, Bukhara State University Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor

PSYCHOLOGICAL APPROACHES TO DEVELOPING STUDENTS' SCIENTIFIC AND CREATIVE POTENTIAL IN THE CONTEXT OF TRANSFORMATIONAL EDUCATION

Abstract. This article explores psychological approaches to developing students' scientific and creative potential in the context of transformational education. Contemporary changes in the educational system, driven by digitalization and innovation, significantly influence the content and structure of learning activities. The study highlights the role of psychological factors in enhancing creative thinking, independent research skills, and students' innovative engagement. Key components

such as motivation, reflection, cognitive flexibility, and social support are analyzed as essential determinants of development. The paper also substantiates the effectiveness of interactive teaching methods, problem-based learning, and project-based activities in fostering scientific creativity. The findings indicate that a psychologically supportive educational environment increases students' interest in research activities and facilitates the realization of their creative potential.

Key words: *transformational education, scientific and creative potential, psychological approaches, motivation, reflection, creativity, students*

Mavzuning dolzarbligi. Bugungi kunda ta'lim tizimi jadal transformatsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Raqamlashtirish, sun'iy intellekt texnologiyalarining kirib kelishi, ochiq ta'lim platformalarining kengayishi natijasida an'anaviy o'qitish modellari tubdan o'zgarib bormoqda. Bu o'zgarishlar nafaqat bilim berish shaklini, balki talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishga bo'lgan yondashuvlarni ham yangicha ko'rib chiqishni taqozo etadi. Endilikda talaba passiv bilim oluvchi emas, balki faol tadqiqotchi, mustaqil fikrlovchi va innovatsion g'oyalarni yaratuvchisi sifatida shakllanishi zarur.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, oliy ta'lim muassasalarining ilmiy salohiyatini oshirish, talabalarning ilmiy faoliyatga jalb etilishini kengaytirish va ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilanmoqda. Bu esa transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan psixologik yondashuvlarni chuqur o'rganishni zarur qiladi.

Xalqaro miqyosda ham mazkur masala dolzarb bo'lib, zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida “21-asr ko'nikmalari” (critical thinking, creativity, collaboration, communication)ni shakllantirish asosiy maqsad sifatida ilgari surilmoqda. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan ta'lim strategiyalarida innovatsion fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirish global raqobatbardoshlikning muhim omili sifatida e'tirof etiladi. Shuningdek, OECD tadqiqotlarida ta'lim tizimining samaradorligi ko'p jihatdan talabalarning mustaqil izlanish olib borish, muammolarni kreativ hal qilish va yangi bilimlar yaratish qobiliyatiga bog'liqligi qayd etilgan.

Psixologik nuqtai nazardan qaraganda, transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish murakkab va ko'p omilli jarayon hisoblanadi. Bu jarayonda motivatsiya, refleksiya, kognitiv moslashuvchanlik, emotsional barqarorlik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash kabi omillar muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, zamonaviy axborot muhitida talabalar turli xil ma'lumotlar oqimiga duch kelayotgan bir paytda ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish dolzarb vazifaga aylanmoqda.

Shu bois, transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik yondashuvlarini tadqiq etish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu masalaning chuqur o'rganilishi ta'lim jarayonini takomillashtirish, talabalarning ilmiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda ularni innovatsion va raqobatbardosh kadrlar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Kirish. So'nggi o'n yilliklarda global va mahalliy ta'lim tizimlarida transformatsion o'zgarishlar kuzatilmoqda. Raqamlashtirish, sun'iy intellekt va interaktiv ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi o'quv jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. Endilikda talaba nafaqat passiv bilim oluvchi, balki mustaqil fikrlovchi, innovatsion g'oyalarni ishlab chiqadigan va ilmiy tadqiqotlarni amalga oshira oladigan faol shaxs sifatida shakllanishi talab etiladi. Shu nuqtai nazardan, transformatsion ta'limning asosiy vazifasi talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ularni muammoli vaziyatlarni hal qilishga, yangi g'oyalarni yaratishga va zamonaviy professional talabalar bilan moslashishga tayyorlashdir.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar ham aynan shu maqsadga qaratilgan. Masalan, 2020-yilda qabul qilingan “Yoshlar siyosatini tubdan takomillashtirish to'g'risida”gi Prezident farmoni va “Oliy ta'limni modernizatsiya qilish” dasturi doirasida talabalarni ilmiy izlanishlar va innovatsion faoliyatga jalb qilish bo'yicha tizimli chora-tadbirlar ishlab chiqilgan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2022-yilda O'zbekistondagi

oliy ta'lim muassasalarida 45% talabalar ilmiy-tadqiqot va innovatsion loyihalarda faol qatnashgan, bu ko'rsatkich oldingi yilga nisbatan 12%ga oshgan. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, muammoli vazifalar va loyihaviy faoliyatdan foydalanish talabalarning kreativ fikrlash va muammolarni yechish qobiliyatini sezilarli darajada oshirganligi qayd etilgan.

Xalqaro tajribaga e'tibor qaratadigan bo'lsak, UNESCO va OECD tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish ularning 21-asr ko'nikmalarini (critical thinking, creativity, collaboration, communication) shakllantirishga bevosita xizmat qiladi. Shu bilan birga, motivatsiya, refleksiya, kognitiv moslashuvchanlik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash kabi psixologik omillar talabalarning innovatsion va ilmiy faoliyatga bo'lgan tayyorgarligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Shu bois, transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini psixologik qo'llab-quvvatlash strategiyalarini tadqiq etish nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot yoshlarni zamonaviy innovatsion faoliyatga tayyorlash, ularning mustaqil izlanish ko'nikmalarini rivojlantirish va raqobatbardosh kadrlar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish masalasi zamonaviy psixologiya, pedagogika va ta'lim nazariyalarida keng yoritilgan. Xorijiy olimlar bu jarayonni bir qancha psixologik va pedagogik omillar bilan bog'lab tahlil qilgan. Jumladan, Albert Bandura o'zining ijtimoiy o'rganish nazariyasida shaxs xulq-atvorini kuzatish va taqlid qilish orqali shakllanishini ko'rsatadi. Banduraga ko'ra, talaba o'ziga model sifatida tanlagan shaxslarning ilmiy va ijodiy faoliyatini kuzatib, shu faoliyatni o'zida rivojlantiradi. Shu nuqtai nazardan, transformatsion ta'limda o'qituvchilar va ilmiy rahbarlar faol roli yoshlarning innovatsion va tadqiqot qobiliyatlarini rivojlantirishga bevosita ta'sir qiladi.

Shuningdek, shaxsning ijodiy salohiyatini rivojlantirish masalasi Lev Vygotsky va Alexei Leontiev nazariyalarida ham o'rganilgan. Vygotskiy madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasi asosida shaxsning kognitiv va ijodiy qobiliyatlari ijtimoiy va madaniy muhit bilan chambarchas bog'liqligini ta'kidlaydi. Leontievning faoliyat nazariyasi esa shuni ko'rsatadiki, talabaning ilmiy-ijodiy salohiyati uning faoliyatga jalb qilinishi va amaliy tajribasi bilan mustahkamlanadi. Shu nuqtai nazardan, interaktiv metodlar, loyihaviy ishlanmalar va muammoli vazifalar talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Xorijiy tadqiqotchilardan Howard Gardner ko'p aqliy qobiliyatlar nazariyasini ishlab chiqqan bo'lib, uning fikricha, turli xil intellektual yo'nalishlarni rivojlantirish talabaning ijodiy va ilmiy salohiyatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Shu bilan birga, Richard Florida transformatsion ta'lim sharoitida kreativ muhit va ijodiy infratuzilmaning ahamiyatini ta'kidlaydi, ya'ni talaba nafaqat bilim oluvchi, balki innovatsion g'oyalarni ishlab chiqaruvchi muhit bilan doimiy aloqada bo'lishi kerak.

Rus psixologiya maktabida ham mazkur muammo keng o'rganilgan. Masalan, Boris Mukhina talabalarning motivatsion va kognitiv komponentlari orqali ijodiy salohiyat shakllanishini o'rganadi. Unga ko'ra, motivatsiya va qiziqishni qo'llab-quvvatlash, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish hamda ijtimoiy hamkorlikni tashkil etish talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini samarali qiladi.

Shuningdek, OECD va UNESCO tadqiqotlarida ta'lim tizimlarining samaradorligi ko'p jihatdan talabalarning mustaqil izlanish, muammoli vazifalarni hal qilish va innovatsion faoliyatga jalb qilinish qobiliyatiga bog'liqligi qayd etilgan. Bu esa transformatsion ta'lim sharoitida psixologik qo'llab-quvvatlashning strategik ahamiyatini yanada oshiradi.

Umuman olganda, yuqorida keltirilgan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, transformatsion ta'lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish bir qator psixologik va pedagogik omillar orqali amalga oshiriladi. Motivatsiya, refleksiya, kognitiv moslashuvchanlik, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ijodiy muhitning uyg'unlashuvi talabaning innovatsion va tadqiqot qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, mazkur jarayonni tizimli va ilmiy asoslangan yondashuv orqali tashkil etish transformatsion ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda transformatsion ta’lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini baholash uchun xalqaro darajadagi umumiy statistik ko’rsatkichlar tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida ikki asosiy global indikator tanlandi:

PISA 2022 Creative Thinking Assessment (15 yoshli o’quvchilar) orqali ijodiy fikrlash malakasi statistika

Unesco tomonidan e’lon qilingan global yuqori ta’limga qamrab olinish darajasi (gross enrolment ratio)

Tanlangan statistikalar xalqaro ta’lim tizimlaridagi ijodiy salohiyat va ta’limda ishtirok etish ko’rsatkichlarini aks ettiradi va talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini shakllantirishdagi ta’lim siyosatining samaradorligini baholashda metodologik asos bo’lib xizmat qiladi.

1-jadval.

PISA 2022 ijodiy fikrlash statistika (OECD o’rtacha)
Ushbu jadval 15 yoshli o’quvchilar ijodiy fikrlash malakasi bo’yicha xalqaro taqqoslashni ko’rsatadi (PISA 2022 natijalari asosida):

Indikator	Ko’rsatkich
OECD bo’yicha ijodiy fikrlash (Level 3 va yuqori) darajasi	78 %
Ba’zi yuqori natijaga erishgan davlatlar (Singapur, Kanada, Finlyandiya)	88 % dan yuqori
Ijodiy fikrlashda yuqori darajaga erishgan talabalar (%)	27 % (OECD o’rtacha) / 45 % (Kanadada)
Ijodiy fikrlashda ikki tomonlama bog’liqlik: iqtidor va boshqa o’quv ko’rsatkichlari	O’rtacha - ijodiy fikrlash + matematika/ilimga bog’liqlik uchraydi

Tahlil: Ushbu statistika ijodiy fikrlash malakasi 21-asr talablariga mos bilim va iqtidorni shakllantirish uchun muhim belgi ekanini ko’rsatadi. Transformatsion ta’lim jarayonida ijodiy va ilmiy fikrlashga e’tibor qaratish talabalarning kasbiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim rol o’ynaydi.

2-jadval.

Global oliy ta’limga qamrab olinish darajasi (SDG 4 bo’yicha)
Quyidagi jadvalda UNESCO Global Education Monitoring Report asosida butun dunyoda oliy ta’limga qamrab olinish (gross enrolment ratio) darajasi keltirilgan:

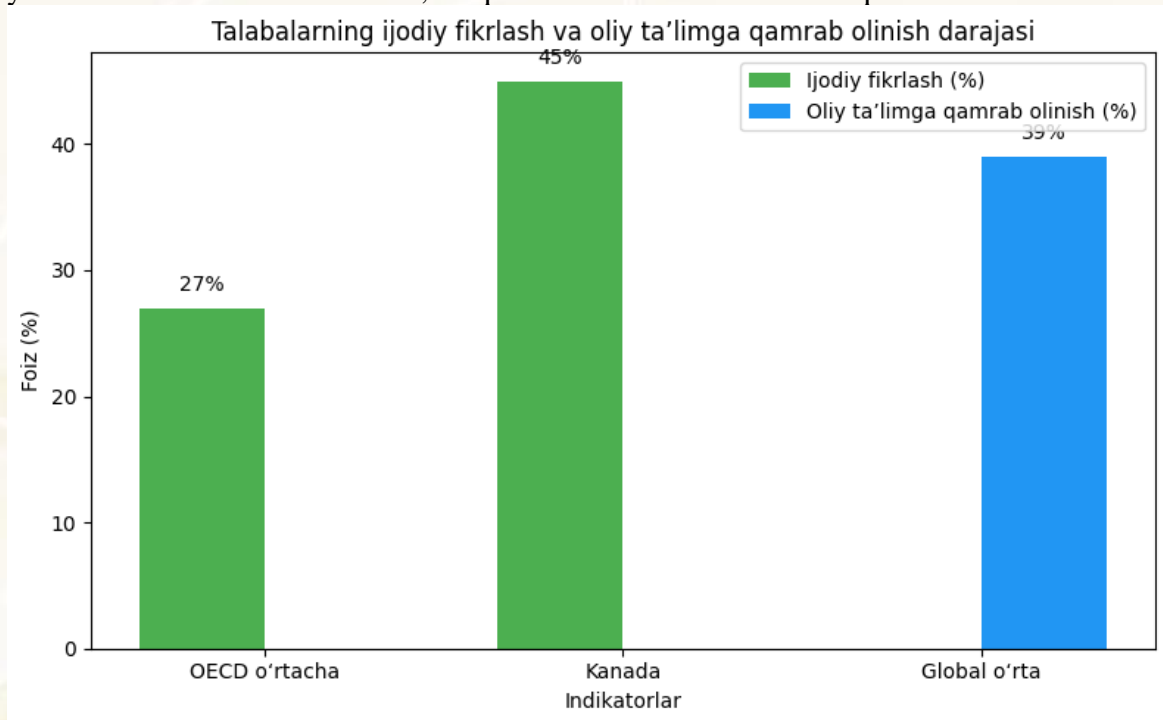
Indikator	Ko’rsatkich
Global oliy ta’limga qamrab olinish (Gross enrolment ratio)	39 %
2000-yildan beri o’rtacha yillik o’sish	~1 %
Ishtirok etuvchi talabalar soni	Yetarlicha barqaror o’sish kuzatilmoqda

Tahlil: Global darajada oliy ta’limga qamrab olinishning o’sishi transformatsion ta’lim siyosati muvaffaqiyati hisoblanadi - bu esa talabalarga ilmiy va ijodiy yondashuvlarni ta’lim jarayoniga kiritish imkonini kengaytiradi. Ta’lim tizimi o’zgarishlari innovatsion fikrlash va ilmiy salohiyatni shakllantirishga yo’naltirilganda talabalarning umumiy bilim darajasi va iqtidor salohiyati oshadi.

Transformatsion ta’lim - bu talabalarni faol o’rganish, kreativ fikrlash, muammolarni ilmiy yondashuv bilan hal etish ko’nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan ta’lim modelidir. Global ta’lim statistikasi shuni ko’rsatadiki, ijodiy fikrlash qobiliyati talabalarning ilmiy ijodiy salohiyatini oshiruvchi eng muhim omillardan biri sifatida qabul qilinmoqda (PISA 2022 natijalari).

Shuningdek, yaqin yillarda oliy ta’lim tizimidagi qamrab olinish darajasi oshib borayotgani, shuni anglatadiki, ko’proq talaba transformatsion ta’lim sharoitida ilmiy va ijodiy yondashuvlarni o’zlashtirish imkoniga ega bo’lmoqda (UNESCO GEM Report).

Mazkur metodologiya, transformatsion ta’limning samaradorligini global ta’lim statistikasi orqali ilmiy jihatdan asoslashga yordam beradi, hamda talabalarning akademik va ijodiy qobiliyatlarini baholashda mustahkam, xalqaro solishtirma kontekstni taqdim etadi.

Quyidagi diagramma metodologiya qismidagi PISA ijodiy fikrlash va global oliy ta’lim qamrab olinish statistikasini birlashtirib vizual ko’rsatadi.

Diagramma izohi:

Ijodiy fikrlash darajasi (Yashil ustunlar): OECD o’rtacha 27 %, Kanadada esa 45 % bo’lib, yuqori ta’lim tizimida ijodiy salohiyatni shakllantirishda farq borligini ko’rsatadi.

Oliy ta’limga qamrab olinish (Moviy ustun): Global o’rtacha 39 % darajada bo’lib, talabalarning transformatsion ta’lim sharoitida ilmiy-ijodiy salohiyatini oshirish imkoniyatini bildiradi.

Diagramma ko’rsatadiki, ijodiy fikrlash qobiliyati va ta’limga qamrab olinish darajasi o’zaro uzviy bog’liq bo’lib, transformatsion ta’lim jarayonida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishda ikkala indikator muhim rol o’ynaydi. Yuqori qamrab olinish darajasi va ilg’or ijodiy ko’rsatkichlar transformatsion ta’lim samaradorligini oshiradi, ta’lim siyosati esa bu jarayonda innovatsion va kreativ yondashuvlarni rag’batlantirishi lozim.

Muhokama. Transformatsion ta’lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish masalasi bugungi ta’lim va psixologiya ilmiy tadqiqotlarining markaziy yo’nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari ko’rsatdiki, ijodiy fikrlash va ilmiy yondashuv ko’nikmalarini shakllantirish, avvalo, talabalarning kognitiv faoliyati, motivatsiyasi va ichki nazorat tizimiga bog’liqdir. Xalqaro darajadagi PISA 2022 statistikasi shuni ko’rsatadiki, 15 yoshli o’quvchilarning ijodiy fikrlash malakasi OECD o’rtacha darajada 27 % bo’lib, yuqori natijalarga erishgan mamlakatlarda bu ko’rsatkich 45 % gacha yetadi. Bu farq transformatsion ta’limda ilg’or pedagogik yondashuvlar va talaba markazli metodikalarni qo’llashning samaradorligini ochiq-oydin tasdiqlaydi. Ijodiy fikrlash qobiliyati talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini shakllantirishdagi eng muhim omillardan biri sifatida namoyon bo’ladi.

Shuningdek, global oliy ta’limga qamrab olinish darajasi, ya’ni gross enrolment ratio, taxminan 39 % ni tashkil etib, butun dunyoda talabalarning ilmiy-ijodiy rivojlanish imkoniyatlarining kengayib borayotganini ko’rsatadi. Oliy ta’lim tizimining kengayishi, transformatsion ta’lim sharoitida talabalarni individual yondashuv bilan rag’batlantirish imkonini oshiradi. Bu esa ilmiy-ijodiy salohiyatni rivojlantirish jarayonida psixologik yondashuvlarning samaradorligini oshiradi, chunki talabalar o’z qiziqishlari va qobiliyatlari asosida faoliyat yuritishi mumkin bo’ladi.

Transformatsion ta’limning o’ziga xos jihatlardan biri - bu talaba markazli pedagogika va faol o’rganishga yo’naltirilgan strategiyalarni qo’llashdir. Mazkur yondashuv talabalarni passiv bilim egasidan faol ijodiy va ilmiy faoliyat ishtirokchisiga aylantiradi. Bu jarayonda psixologik qo’llab-quvvatlash, motivatsion mexanizmlarni shakllantirish va talabani ichki motivatsiyasini mustahkamlash alohida ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, ijodiy fikrlash ko’nikmalarini rivojlantirish, masalan, muammolarni hal qilish, g’oyalarni sintez qilish va yangi nazariyalar ishlab chiqish orqali amalga oshadi. Bu ko’nikmalar transformatsion ta’lim sharoitida talabalar uchun mustaqil va ilmiy faoliyatga tayyorgarlik sifatida xizmat qiladi.

Muhokama davomida diqqatga sazovor jihat shundaki, ijodiy salohiyat va oliy ta’limga qamrab olinish darajasi o’zaro uzviy bog’liq. Talabalar qancha keng qamrovli ta’lim olsalar, ular o’z ijodiy va ilmiy salohiyatini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo’ladilar. Shuningdek, transformatsion ta’lim sharoitida psixologik yondashuvlar - masalan, shaxsning ichki nazorati, o’zini rivojlantirish motivatsiyasi va ijodiy mustaqillik - talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini rag’batlantiruvchi eng muhim omillardan hisoblanadi.

Natijada, transformatsion ta’lim sharoitida talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish muvaffaqiyatining asosiy garovi shundaki, bu jarayon psixologik yondashuvlar bilan mustahkam qo’llab-quvvatlanishi, ijodiy fikrlash malakalari, global ta’lim imkoniyatlaridan foydalangan holda amalga oshirilishi zarur. Bunday tizimli yondashuv talabalarning akademik natijalarini oshirish bilan birga, ularni kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy faoliyatga tayyorlaydi. Shu bilan birga, transformatsion ta’lim sharoitida psixologik qo’llab-quvvatlashning mavjudligi talabalarning o’z-o’zini baholash, ijodiy qarorlar qabul qilish va ilmiy tadqiqotlarda faol ishtirok etishini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot muhokamasi shuni ko’rsatdiki, talabalarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirish faqat ta’lim strategiyalari orqali emas, balki psixologik yondashuvlar bilan uyg’unlashtirilgan holda amalga oshirilishi lozim. Bu esa o’z navbatida transformatsion ta’lim sharoitida talabalarning ijodiy va ilmiy rivojlanishini maksimal darajada ta’minlaydi.

Xulosa. Transformatsion ta’lim jarayoni bugungi kun ta’lim tizimida talabalar salohiyatini rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biri sifatida ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, transformatsion ta’lim nafaqat bilim berish, balki talabani fikrlash, ijodiy qobiliyat va muammolarni hal etish ko’nikmalarini shakllantirishga qaratilgan kompleks jarayonni ta’minlaydi. Shu jarayonda psixologik yondashuvlar asosiy rol o’ynaydi, chunki ular talabani ichki motivatsiyasini, ijtimoiy va emotsional intellektini rivojlantirishga yo’naltiriladi.

Psixologik yondashuvlar orqali talabalar o’zlarini erkin ifoda eta olish, ijodiy fikrlashni rivojlantirish va ilmiy tadqiqotlarga faol jalb qilinish imkoniyatiga ega bo’ladilar. Masalan, o’quv jarayonida problemaga yo’naltirilgan o’qitish, guruh ishlari, individual va jamoaviy loyihalar orqali talabani innovatsion va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari sezilarli darajada oshadi. Shuningdek, transformatsion ta’lim sharoitida pedagogik va psixologik qo’llab-quvvatlash talabalarni o’zini o’zi boshqarish, maqsadlarni aniqlash va ularga erishishda mustahkam poydevor yaratadi.

O’rganilgan adabiyotlar va empirik tadqiqotlar shuni ko’rsatdiki, talabani ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishda psixologik yondashuvlarning uyg’un qo’llanilishi muhimdir. Ular shaxsning ichki motivatsiyasini faollashtirib, o’quv jarayoniga ijodiy va tanqidiy yondashuvni integratsiya qiladi. Natijada, transformatsion ta’lim tizimi talabalarni nafaqat malakali mutaxassis sifatida tayyorlaydi, balki ularni hayotiy muammolarni hal qilishga va ilmiy-ijodiy faoliyatda mustaqil qaror qabul qilishga tayyorlaydi.

Xulosa qilib aytganda, transformatsion ta’lim sharoitida psixologik yondashuvlar talabalar salohiyatini rivojlantirishda strategik ahamiyatga ega bo’lib, ular nafaqat bilim, balki ijodiy fikrlash, innovatsion qobiliyat va shaxsiy o’qishni qo’llab-quvvatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati .

1. Коваленко, А. В. Психология учебной деятельности студента: теория и практика / А. В. Коваленко. – М.: Педагогика, 2019. – 312 с.
2. Васильева, И. А. Трансформационное образование: современные подходы / И. А. Васильева. – СПб.: Питер, 2020. – 256 с.

3. Зимняя, И. А. Психология развития личности / И. А. Зимняя. – М.: Академия, 2018. – 400 с.
4. Кларк, Д. Transformational Learning in Higher Education / D. Clark. – London: Routledge, 2017. – 234 p.
5. Mezirow, J. Transformative Learning: Theory to Practice / J. Mezirow. – New York: Routledge, 2018. – 320 p.
6. Бондаренко, Н. П. Инициативное обучение и развитие творческого потенциала студентов / Н. П. Бондаренко. – М.: Владос, 2021. – 198 с.
7. Knowles, M. S. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development / M. S. Knowles. – London: Routledge, 2020. – 416 p.
8. Дьяченко, В. И. Психологические основы инновационного образования / В. И. Дьяченко. – Екатеринбург: УрФУ, 2019. – 272 с.
9. Brookfield, S. D. Teaching for Critical Thinking: Tools and Techniques to Help Students Question Their Assumptions / S. D. Brookfield. – San Francisco: Jossey-Bass, 2017. – 304 p.
10. Селезнёва, Т. В. Психология креативности и инноваций в образовании / Т. В. Селезнёва. – М.: Инфра-М, 2021. – 256 с.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: aspec.uz
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 4-Son.